

06.10.2025

HE 124/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Kuuleminen eduskunnan lakivaliokunnassa 7.10.2025

Yleiset havainnot

Tavoitteet, että viranomaisen tiedoksiannot lähetetään ensisijaisesti sähköisesti niille asiakkaille, joille se on mahdollista, ja, että sähköisen tiedoksiantotavan käyttöä oikeushallinnon viranomaisissa ja tuomioistuimissa laajennetaan, ovat kannatettavia. Kirjepostin vähentämisestä seuraa myös rahallisia säästöjä.

Suomi.fi viestinvälityspalvelun käytön laajentaminen keskeiseksi toimintatavaksi on onnistuessaan selkeä toimintatapa. Tällaisessa keskitetyssä järjestelmässä on luonnollisesti myös samaa suuruusluokkaa oleva tietoturvariski.

Lausunnossani en ota kantaa teknisiin toteutuksiin ja muutoinkin pitäydyn yleisten tuomioistuinten katsantokannassa.

Tärkeää on myös edelleen kehittää viranomaisten omia sähköisiä asiointipalveluja.

Esimerkiksi käräjäoikeuksissa ei ole vielä sähköistä asiakasportaalia, mutta sellainen on kehitteillä ja tulossa ensimmäisenä avioerohakemuksiin. Summaarisissa velkomuksissa perintäyhtiöt ovat jo joitakin vuosia laittaneet kanteet sähköisesti vireille sitä tarkoitusta varten luodun erillisen järjestelmän kautta, mutta kyse ei ole kahdensuuntaisesta asiakasportaalista, ja käräjäoikeuden ratkaisut annetaan ja arkistoidaan edelleen paperimuodossa. Suurimmat säästöt käräjäoikeuksissa saadaankin, kun selvästi isoimmalle asiaryhmälle eli summaarisille riita-asioille on kehitetty ja saatu käyttöön täysin sähköinen järjestelmä asiakasportaaleineen. Sähköistä järjestelmää kehitetään parhaillaan. Esimerkiksi Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa ratkaistaan noin 100 000 summaarista riita-asiaa vuosittain ja kaikissa niissä ratkaisut toimitetaan kirjepostilla sekä myös arkistoidaan paperisina, mikä sekin vaatii valtavasti vuokrattavaa arkistotilaa.

Tuomioistuimen asiakkaiden tavoittaminen

Kantajat/hakijat nostavat tuomioistuimessa kanteen tai hakemuksen ja ovat siis aktiivisia toimijoita, joiden intressissä on, että asian käsittely etenee. Heidän tavoittamisensa ei yleisesti ole hankalaa ja onnistuu nytkin heidän antamansa prosessiosoitteen kautta. Jatkossa tuomioistuimet toivottavasti saavat kattavat sähköiset asiointipalvelut, joiden kautta kantajien/hakijoiden kanssa voi asioida vahvalla tunnistautumisella, jossa joko käytetään Suomi-fi viestinvälityspalvelua tai tunnistautuminen tehdään muulla tavoin suoraan tuomioistuimen asiointipalvelussa. Tuomioistuimen asiointipalvelussa on

huomioitava asiamiesten tunnistautuminen kertaalleen tehtävänä asiointipalveluun rekisteröitymisen yhteydessä.

Muut tuomioistuimen asiakkaat eli vastaajat, kuultavat ja todistajat voi jakaa aktiivisuuden puolesta karkeasti kahteen osaan:

- 1) niihin, jotka haluavat myös myötävaikuttaa asian käsittelyn etenemiseen ja
- 2) niihin, jotka eivät halua myötävaikuttaa asian käsittelyn etenemiseen

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvien tavoittamisessa hankaluutena on heidän yhteystietojensa saaminen. Oletettavissa on, että tämä ryhmä ottaa jatkossa Suomi.fi palvelun melko hyvin käyttöön ja heitä voi tavoittaa sitä kautta, jolloin heidän tavoittamisensa on jatkossa yleisesti aiempaa helpompaa. Heidän tavoittamisensa jälkeen heidänkin kanssaan voidaan alkaa asioimaan tuomioistuimen asiointipalvelun kautta.

Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvien tavoittaminen tulee jatkossakin olemaan hankalaa. Oletettavissa myös on, ettei tämä ryhmä ota jatkossakaan Suomi.fi palvelua yleisesti käyttöön. Haastemiesten työ poliisien avustuksella painottuu jatkossa tähän ryhmään, mikäli muiden asiakkaiden tavoittaminen helpottuu.

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

11 § Asiakirjan saapuminen määräajassa

Kaikissa sähköisesti toimitettavissa asiakirjoissa määräaika yhdenmukaistuu viimeisen vuorokauden aikana toimitettavaksi. Paperilla toimitettavissa asiakirjoissa määräajan päättymisen voi vielä jatkossakin olla sidottuna virastoaikaan. Koska paperilla toimitetaan jatkossa koko ajan vähemmän asiakirjoja, tämä jaottelu ei ole kovin merkityksellinen. Määräajan siirto vuorokauden päättymiseen saattaa joissain vapaudenmenetysasioissa konkretisoitua pidempänä vapaudenmenettämisenä (yön yli). Tutkintavankeudessa oleva vastaaja esimerkiksi on vapautettava, mikäli syyttäjä ei nosta syytettä määräajassa, joka tähän mennessä on siis päättynyt tietyssä vuorokautena klo 16.15. Niissä harvinaisissa tapauksissa kun syyttäjä ei ole jostain syystä nostanut syytettä määräajassa, käräjäoikeus on voinut havaita tämän siis klo 16.16 ja on ehtinyt vapauttaa vastaajan tutkintavankeudesta vielä saman illan aikana. Nyt määräajan siirtyessä vuorokauden päättymiseen, käräjäoikeus pystyy reagoimaan edellä kerrotun kaltaisessa tapauksessa vasta seuraavana aamupäivänä.

18 § Todisteellinen sähköinen tiedoksianto

Todisteellisessa tiedoksiannossa edellytyksenä on vastaanottajan aktiivinen toimi eli vastaanoton vahvistaminen. Säännöksen 1 ja 2 kohdat edellyttävät vastaanottajalta vahvaa tunnistusta. Nämä menetelmät tuntuvat sellaisilta, että niillä voi yrittää myös rikosasioiden haasteiden tiedoksiantoa, yhdistettynä siihen, että odotteluaikana on vain seitsemän päivää. Epäonnistuessaankaan tämä tiedoksiantotapa ei merkittävästi pidennä kokonaistiedoksiantoaikaa.

Säännöksen 3 kohdan käyttämisessä ongelmana on vastaanottajan tunnistaminen. Tämän kohdan käyttö ajoittuneekin enemmän tuomioistuimessa jo tunnistetun asiakkaan jatkotiedoksiantoihin hänen ilmoittamaansa prosessiosoitteeseen kuin asiakkaalle annettavaan ensitiedoksiantoon.

19 § Tavallinen tiedoksianto

Asiakirja katsotaan annetuksi tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä. Tämä aikamäärä on hyväksyttävissä.

19 a § Ilmoitus tiedoksiannosta viestinvälityspalvelussa

Ymmärsin tämän niin, että viestin lähettävä viranomainen muotoilee tämän ilmoituksen sisällön ja järjestelmä lähettää sen automaattisesti viestin yhteydessä, jos asiakas on ilmoittanut sähköisen osoitteen viestipalveluun. Asiakkaan oma valinta siis on, saako hän ilmoituksen tiedoksiannosta muuhun sähköiseen osoitteeseen kuin Suomi.fi osoitteeseen.

Kysymys tältä osin on, saavatko tuomioistuimien/haastemiehet viestinvälityspalvelusta tiedon tästä asiakkaan viestipalveluun ilmoittamasta sähköisestä osoitteesta? Asiakkaan tavoittamisen kannalta on parempi, että tuomioistuimella on muutkin asiakkaan yhteystiedot kuin vain Suomi.fi osoite.

19b § Ilmoitus tiedoksiannosta asiointipalveluun

Viranomaisen on ilmoitettava asiakkaalle omaan asiointipalveluun asiakkaalle lähettämistään viestistä. Tämä olisi hyvä automatisoida, kun asiakas on ilmoittanut mihin sähköiseen osoitteeseen haluaa ilmoituksen tiedoksiannosta.

Vaikkei asiakas olekaan vielä ilmoittanut tuomioistuimelle tällaista sähköistä osoitetta, ilmoituksen voi tehdä Suomi.fi viestinvälityspalveluun, josta asiakas saa tiedon 19 a §:n mukaisesti, tai sitten asiakkaan jo antamaan prosessiosoitteeseen. Asiointipalvelun kautta ei siis voi lähettää ensiviestiä asiakkaalle, jos asiakkaalla ei ole Suomi.fi osoitetta.

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa

90 § Tavallinen ja todisteellinen tiedoksianto, uuden 5 momentin 5 kohta

Tiedoksianto toimitetaan todisteellisesti käyttämällä haastetiedoksiantoa tai sijaistiedoksiantoa.

Hallintolain 10 luvun 60 §:ssä säädetään todisteellisesta tiedoksiannosta ja 61 §:ssä sijaistiedoksiannosta. Sijaistiedoksiannon sisältö on eriävä oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n mukaiseen sijaistiedoksiantoon sillä siinä edellytyksenä on luovuttaminen suostumusta vastaan. Tämä eriävyys aiheuttaa epätietoisuutta haastemiehillä, kun heille annetaan hallintolain mukainen asia todisteellisesti tiedoksiannettavaksi, eli tuleeko heidän toimia sijaistiedoksiannossa hallintolain vai oikeudenkäymiskaaren mukaisesti.

Edellä kerrotussa 90 §:ssä voisi yksilöidä sijaistiedoksiannon joko hallintolain 10 luvun 61 §:n mukaiseksi tai oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n mukaiseksi: käyttämällä haastetiedoksiantoa tai hallintolain 10 luvun 61 §:n/ oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n mukaista sijaistiedoksiantoa.

Oikeudenkäymiskaari

5 luku 2 § ja 10 § sähköinen tai mahdollinen muu prosessiosoite sekä soveltuvalla tavalla oikeudenkäynnissä kuultavien henkilö-, yritys- tai yhteisötunnus

Muutokset nykyisiin säännöksiin ovat toivotut ja niissä on henkilötunnuksen kohdalla otettu huomioon lausuntopalaute.

11 luku 3 § asiointilain 18 §:n mukainen todisteellinen tiedoksianto ensimmäiseksi
Järjestys on hyvä.

11 luku 3a § asiointilain 19 §:n mukainen tiedoksisaanti (kolmantena päivänä)
Tämä on tekninen muistutus.

11 luku 5 § aineiston pitäminen asianosaisen nähtävänä asettamalla se soveliaalla tavalla sähköisesti saataville
Tämä on hyvä muutos.

11 luku 7 § sijaistiedoksiannossa asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle tai tuomioistuimen kansliaan
Tämä on lausuntokierroksella toivottu muutos.

30 luku 6 § ja 11 § sähköinen tai mahdollinen muu prosessiosoite
Tämä on hyvä muutos.

25 luku 16 § sähköinen tai mahdollinen muu prosessiosoite sekä soveltuvalla tavalla oikeudenkäynnissä uutena henkilönä kuultavan henkilötunnus
Muutokset nykyisiin säännöksiin ovat toivotut ja niissä on henkilötunnuksen kohdalla otettu huomioon lausuntopalaute.

Kiinteistönmuodostamislaki

237 § sähköinen tai mahdollinen muu prosessiosoite sekä soveltuvalla tavalla oikeudenkäynnissä kuultavien yhteystiedot
Koskee maa-oikeutta ja on hyvä muutos.

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa

5 luku 3 § ja 9 § soveltuvalla tavalla oikeudenkäynnissä kuultavien henkilö-, yritys- tai yhteisötunnus
Muutokset nykyisiin säännöksiin ovat toivotut ja niissä on henkilötunnuksen kohdalla otettu huomioon lausuntopalaute.

7 luku 2 § ja 7 § soveltuvalla tavalla oikeudenkäynnissä kuultavien henkilö-, yritys- tai yhteisötunnus
Muutokset nykyisiin säännöksiin ovat toivotut ja niissä on henkilötunnuksen kohdalla otettu huomioon lausuntopalaute.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus

Timo Heikkinen

Laamanni

